

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,
члена-кореспондента НАПН України

БОЙЧУКА Юрія Дмитровича на дисертацію

ДУБОВОГО Володимира Володимировича на тему

**«Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури
до формування соціального здоров'я учнів початкової школи»,**

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами.

У сучасних умовах загальної освітньої парадигми особливо актуальною постає проблема зорієнтованості початкової освіти на виховання соціально здорових молодших школярів. Для цього на високому професійному рівні мають бути підготовлені вчителі фізичної культури як працездатності фахівці в складних соціальних обставинах (військовий стан держави, зовнішні і внутрішні виклики, загрози), бути творчими, уміти створювати психологічно безпечне, здоров'язбережувальне освітнє середовище, упроваджувати здоров'язбережувальні технології у власне життя і професійну діяльність. З огляду на це дисертація Дубового В. В. є актуальною, своєчасною і затребуваною сьогодні, дає відповіді на низку викликів сучасного соціуму й освітньої галузі в умовах її модернізації.

Абсолютно погоджуємось із автором, що майбутні вчителі фізичної культури протягом навчання в закладах вищої освіти повинні оволодіти необхідним арсеналом теоретичних знань, практичних умінь і навичок у контексті використання потенціалу фізичної культури у сфері формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Дисертаційна робота відповідає основним напрямам науково-дослідних тем, які розробляються в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» як складова частина комплексних наукових тем «Модернізація діяльності вищого закладу освіти в контексті європейської інтеграції» (державний реєстраційний номер 0103U004993), «Інноваційні

підходи щодо удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту» (державний реєстраційний номер 0121U114208). Тему затверджено вченою радою Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 5 від 24.11.2017 р.) й узгоджено рішенням Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 1 від 30.01.2018 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Аналіз змісту дисертації та публікацій Дубового Володимира Володимировича свідчить про наукову обґрунтованість і достовірність результатів проведеного дослідження. Науковий апарат роботи чітко сформульований і достатньо виважений. Здобувачем логічно визначено об'єкт, предмет, сформульовано мету, гіпотезу й відповідно завдання, обґрунтовано застосування методів пошукової роботи. Слід зазначити, що всі компоненти наукового апарату повністю корелюють між собою.

Обґрунтованість наукових положень і висновків зумовлена теоретико-методологічним підходом автора дисертації, а також вибором взаємодоповнюючих методів наукового пошуку – теоретичні (аналіз та систематизація наукової літератури, нормативно-правових та законодавчих літературних джерел для з'ясування ступеня розробленості проблеми дослідження, розкриття її теоретичних засад та понятійно-категоріального апарату; визначення особливостей і потенціалу освітніх компонентів професійного циклу, передбачених для обов'язкового вивчення здобувачами вищої освіти спеціальності «014 Середня освіта (Фізична культура)»; моделювання процесу реалізації педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи); емпіричні (педагогічне спостереження, анкетування, тестування, метод експертної оцінки для визначення рівня сформованості професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи); педагогічний експеримент для перевірки гіпотези дослідження; методи математичної

статистики для встановлення статистичної значущості отриманих у процесі проведення експерименту результатів.

Висновки до розділів та загальні висновки відповідають меті і завданням дослідження, відзначаються лаконічністю представлених дисертантом узагальнених результатів дослідження. Зміст анотацій ідентичний змісту дисертаційної роботи.

Новизна та вірогідність висновків дисертації забезпечені адекватними методами, аналізом значного обсягу наукових джерел. Зазначимо, що аналізована нами робота базується на багатій джерельній базі, а саме 207 найменувань, зокрема 32 – іноземними мовами.

3. Достовірність і наукова новизна отриманих результатів.

Здобувачем уперше науково обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи, що передбачають розвиток мотивації до формування соціального здоров'я учнів початкової школи шляхом удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; упровадження в процес фахової підготовки інтерактивних форм і методів навчання, що сприяють підвищенню рівня професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; орієнтацію позааудиторної самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури переважно на творчу самоосвітню діяльність у сфері проблеми формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Схвальним є те, що Дубовим В. В. обґрунтовано сутність професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи, яка трактується в роботі як стійка особистісна якість, що характеризується наявністю відповідних теоретичних знань і практичних умінь, а також стійкої мотивації до формування соціального здоров'я молодших школярів у процесі фізичної культури, переконаності в потребі професійного самовдосконалення та самореалізації (с. 66).

Особливо цінним для дисертації є виокремлення критеріїв професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи, а саме: ціннісно-мотиваційний, особистісно-діяльнісний, науково-теоретичний та операційно-технологічний. Розроблені критерії та показники дозволили здобувачеві визначити рівні професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи на різних етапах експерименту: I – високий, II – середній, III – низький та їх змістова характеристика (с. 68 – 98).

Володимир Володимирович чітко й методологічно впевнено конкретизував сутність понять «соціальне здоров'я особистості», «соціальне здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів», а також запропонував власне бачення поняття соціального здоров'я учнів початкової школи, яке він презентує як інтегровану якість особистості учня, що характеризується здатністю до ефективної взаємодії з мікро-, мезо-, та макросередовищем, успішної соціалізації і самореалізації на засадах цінностей, знань, умінь, навичок здорового способу життя в умовах нестабільності, мінливості і непередбачуваності сучасного світу. Розкрито нові можливості сучасних методів, технологій навчання, спрямованих на формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Вивчення проблеми, на теоретичному рівні дозволило здобувачеві розробити й науково обґрунтувати педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи, відповідно до яких передбачається розвиток мотивації до формування соціального здоров'я учнів початкової школи шляхом удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; упровадження в процес фахової підготовки інтерактивних форм і методів навчання, що сприяють підвищенню рівня професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; зорієнтованість позааудиторної самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури на переважно

творчу самоосвітню діяльність у сфері формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Результати науково-дослідного експерименту засвідчили суттєві переваги експериментальної групи в рівнях професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи порівняно з контрольною групою за всіма критеріями, що унаочнено в роботі у вигляді таблиць і діаграм. Достовірність отриманих результатів підтверджено за допомогою критерію Пірсона χ^2 . Використання методів математичної статистики підтвердило, що зміни в експериментальній групі в результаті формувального експерименту значущі та перевищують за всіма критеріями показники в контрольній групі.

Отже, можемо констатувати, що запропоновані Дубовим В. В. педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи є ефективними, які доцільно використовувати в інших ЗВО України.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Значення отриманих результатів полягає у тому, що розроблено вибірковий освітній компонент «Теорія та методика формування соціального здоров'я учнів початкової школи»; оновлено навчальні програми освітніх компонентів «Вступ до спеціальності», «Теорія і методика фізичного виховання» зі спрямуванням на розвиток мотивації майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; оновлено зміст педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти в контексті подальшого зміцнення вмотивованості майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; розроблено діагностичний інструментарій для визначення рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Важливим є те, що результати й висновки дисертаційної роботи можуть бути використані при розробці освітньо-професійної програми «014 Середня

освіта (Фізична культура)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, зокрема при вдосконаленні навчальних програм освітніх компонентів циклу професійної підготовки, у системі підвищення кваліфікації учителів фізичної культури, створенні навчально-методичних посібників, у самоосвітній діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

5. Академічна доброчесність та повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційної роботи відображено в 11 публікаціях, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях України; 3 статті в періодичному виданні зарубіжної країни; 6 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання). Матеріали дисертації пройшли достатню апробацію.

Дисертація відповідає вимогам до досліджень у межах спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) й оформлена відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України до такого роду наукових праць. З урахуванням результатів автоматизованої перевірки дисертації Дубового Володимира Володимировича на відсутність плагіату, на підставі аналізу дисертації й опублікованих праць можна стверджувати, що дисертаційна робота є самостійно виконаною працею і відповідає вимогам академічної доброчесності.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Дубового В. В., вважаємо за доцільне звернути увагу на деякі дискусійні моменти та висловити певні зауваження до роботи і здобувача.

1. У підрозділі 1.1., аналізуючи професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи як психолого-педагогічну проблему, автор надто опосередковано звертається до нормативно-правових документів, згадуючи лише Закон України «Про освіту» та Концепцію «Нова українська школа» (у тексті це «Стандарт освіти...»). Вважаємо за необхідне ширше розкрити

ключові дефініції роботи з боку нормативних законів, положень, стандартів, методичних рекомендацій МОН України та НАЗЯВО.

2. Зорієнтованість третьої педагогічної умови, яку визначає автор, передбачає позааудиторну самостійну роботу майбутніх учителів фізичної культури та їх переважно творчу самоосвітню діяльність у сфері проблеми формування соціального здоров'я учнів початкової школи (с. 123). Бажано було б конкретизувати прикладами такий вид діяльності, що саме пропонувалось на етапі формувального експерименту для реалізації виокремленої умови.

3. Робота над дисертацією охопила надскладні соціальні часи для українського суспільства – від пандемії Covid-19 (2020 р.) до повномасштабного вторгнення РФ в Україну (з 2022 і до сьогодні), що, безумовно, позначилось на процесі навчання всіх здобувачів освіти – від початкової школи до вищої ланки. Відтак були змінені підходи до організації освітнього процесу, форм навчання – дистанційне, змішане; відбувалося постійне оновлення освітніх компонентів відповідно до сучасних вимог якості освіти. На жаль, у роботі Володимира Володимировича ці сучасні виклики і реалії не відображені, що, на нашу думку, є певним недоліком дослідження.

4. У підрозділі 2.2. під час характеристики впровадження розроблених педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи здобувач окремо звертає увагу на процес проходження педагогічної практики студентами спеціальності «Фізична культура» у ЗЗСО (с.135 – 136). Зазначено, що зміст практики було доповнено завданнями, серед яких – діагностика стану сформованості соціального здоров'я учнів початкової школи; розробка рекомендацій для батьків конкретної дитини в контексті виховання соціально здорової дитини в межах родини; проведення бесіди з конкретним учнем (еницею) початкових класів з урахуванням наявних проблем зі сформованістю одного з компонентів соціального здоров'я дитини тощо. Однак у роботі відсутні відповідні розробки заходів,

рекомендації саме для вчителя з фізичної культури щодо формування соціального здоров'я молодших школярів під час воєнного стану.

7. Висновок про дисертацію.

Вважаємо, що дисертація здобувача ступеня доктора філософії Дубового Володимира Володимировича на тему «Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розкриває наукову ідею автора, що має істотне значення для галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка». Дисертація за актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Ураховуючи зазначене вище, можемо стверджувати, що здобувач Дубовой Володимир Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, ректор
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Юрій БОЙЧУК

